EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 10.11.2010
KOM(2010) 639 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN

Energi 2020
En strategi för hållbar och trygg energiförsörjning på en konkurrensutsatt marknad

SEK(2010) 1346

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN

Energi 2020
En strategi för hållbar och trygg energiförsörjning på en konkurrensutsatt marknad

INLEDNING

Ett misslyckande skulle stå oss alltför dyrt.

Energi är själva livsnerven i vårt samhälle. Såväl befolkningen som industrin och ekonomin är beroende av en säker, tillförlitlig och hållbar energiförsörjning till ett rimligt pris. Samtidigt utgör de energirelaterade utsläppen nästan 80 % av EU:s sammanlagda växthusgasutsläpp. Energifrågan är därför en av de största utmaningar Europa står inför. Det kommer att ta decennier att styra in våra energisystem på en tryggare och mer hållbar väg. Men besluten som ska leda oss dit måste fattas mycket snart, eftersom kostnaderna för konsumenterna bara kommer att öka om vi inte lyckas skapa en välfungerande europeisk energimarknad, samtidigt som Europas konkurrenskraft skulle hamna i riskzonen.

Under de närmaste tio åren behövs energiinvesteringar i storleksordningen en biljon euro, för att ge oss en större mångfald av olika produktionslösningar, ersätta utrustning och tillgodose omfattande och förändrade energibehov. Strukturella förändringar i energiförsörjningen, som delvis beror på förändringar i den egna produktionen, tvingar de europeiska ekonomierna att välja bland olika energiprodukter och energiinfrastrukturer. Dessa val kommer att ha stor betydelse för de närmaste 30 åren – och ännu längre. För att besluten ska kunna fattas snabbt krävs ett ambitiös politiskt ramverk. Att skjuta upp besluten skulle få oöverskådliga konsekvenser för samhället, vad gäller såväl de långsiktiga kostnaderna som leveranssäkerheten.

En gemensam energipolitik för EU har vuxit fram kring det gemensamma målet att trygga en störningsfri tillgång till energiprodukter och -tjänster på marknaden, till ett pris som är rimligt för alla konsumenter (såväl privata som företag). Samtidigt ska politiken bidra till EU:s mer övergripande sociala mål och klimatmål. De centrala målen för energipolitiken (leveranssäkerhet, konkurrenskraft och hållbarhet) är nu fastställda i Lissabonfördraget.[1] Där anges tydligt vad som förväntas av Europa inom energiområdet. Även om vissa framsteg har gjorts i riktning mot dessa mål, anpassas Europas energisystem alltför långsamt – samtidigt som utmaningarna blir allt större. EU:s framtida utvidgningar kommer att få dessa utmaningar att öka ytterligare, allt eftersom EU tar upp länder med omodern infrastruktur och mindre konkurrenskraftiga energimarknader.

Europeiska rådet antog 2007 ambitiösa energi- och klimatmål för år 2020. Utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 procent, under rätt förutsättningar till och med 30 procent[2],

---

1 Artikel 194 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

2 Europeiska rådet har specificerat att detta gäller "under förutsättning att andra industriländer förbinder sig att göra jämförbara utsläppsminskningar och ekonomiskt mer avancerade utvecklingsländer i rimlig utsträckning bidrar alltefter ansvar och respektive förmåga".

andelen förnybar energi ska öka till 20 procent och energieffektiviteten ska förbättras med 20 procent. Europaparlamentet har alltid stött dessa mål. Europeiska rådet har även gjort ett långsiktigt åtagande avseende utsläppen av koldioxid och satt som mål att EU och andra industrialiserade länder ska minska koldioxidutsläppen med 80 till 95 procent till år 2050.

Inte desto mindre är den nuvarande strategin knappast tillräcklig för att alla målen för 2020 ska kunna uppnås, och den är fullständigt otillräcklig för att lösa problemen på längre sikt. EU:s energi- och klimatmål har tagits med i *Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*[3], som antogs av Europeiska rådet i juni 2010, och det där ingående huvudinitiativet ”Ett resurseffektivt Europa”. Den brådskande uppgiften för EU är att komma överens om vilka verktyg som ska användas för att göra detta nödvändiga skifte möjligt och se till att Europa kan ta sig ur lågkonjunkturen och slå in på en mer konkurrenskraftig, säker och hållbar väg.

Trots att energipolitikens mål är så viktiga, finns det allvariga brister i politikens utförande.

Den inre energimarknaden är fortfarande splittrad och har inte uppnått sin potential i fråga om öppenhet, tillgänglighet och valfrihet. Företagen har växt ut över de nationella gränserna, men deras utveckling hämmas fortfarande av en mängd olika nationella regler och föreskrifter. Det finns fortfarande många hinder för en öppen och rättvis konkurrens[4]. En nyligen genomförd studie av konsumentvillkoren på elmarknaden visar att kundernas valmöjligheter inte är optimala.[5] Genomförandet av lagstiftningen på den inre marknaden är bristfällig, med över 40 överträdelseförfaranden på gång enbart för det andra paketet om den inre energimarknaden från 2003.

Leveranssäkerheten för den inre energiförsörjningen äventyras av förseningar i investeringar och teknisk utveckling.[6] För närvarande är knappt 45 procent av Europas elproduktion baserad på energikällor med låga koldioxidutsläpp, huvudsakligen kärnkraft och vattenkraft. Delar av EU kan komma att förlora mer än en tredjedel av sin produktionskapacitet till år 2020 till följd av sådana anläggningars begränsade livslängd. Därför måste den befintliga kapaciteten ersättas och byggas ut, säkra icke-fossila bränslealternativ hittas, elnäten anpassas för alternativa energikällor och en vekligt integrerad inre marknad för energi skapas. samtidigt måste medlemsstaterna avveckla sina miljöskadliga subventionssystem.

Kvaliteten på de nationella åtgärdsplanerna för energieffektivitet, som utvecklats av medlemsstaterna sedan 2008, är en besvikelse och lämnar stor potential outnyttjad. Övergången till användning av förnybar energi och större energieffektivitet inom transportsektorn går alldeles för långsamt. Samtidigt som vi i stora drag är på rätt väg för att nå målet på 20 procent förnybar energi, är vi långt från att nå målet för energieffektivitet.

På internationell nivå fästs inget större avseende vid varningarna om framtida oljebrist.[7] Trots allvarliga kriser i gasleveranserna, som har fungerat som en väckarklocka och visat på Europas sårbarhet, finns ännu inget gemensamt förhållningssätt gentemot samarbets-,

---

3 Meddelande från kommissionen (se rådets dokument 7110/10 av den 5 mars 2010).

4 Vilket bevisas av kommissionens utredning av energisektorn, meddelande från kommissionen av den 1 januari 2007 *Utredning i enlighet med artikel 17 i förordning (EG) nr 1/2003 av de europeiska gas- och elsektorerna* KOM(2006) 851, och det stora antalet undersökningar av konkurrenshämmande beteenden inom sektorn (se t.ex. IP/10/494 av den 4 maj 2010).

5 Studie av hur elmarknaden fungerar för konsumenter inom EU, november 2010.

6 Entso-E har beräknat att EU behöver bygga eller förnya 30 000 km elnät under de närmaste tio åren.

7 Se exempelvis IEA:s energiprognoser (World Energy Outlook) för 2009 och 2010.

leverantörs- och transitländer. Det finns en potential för vidareutveckling av EU:s egna fossila bränsleresurser, däribland okonventionell gas, och den roll dessa kommer att spela kräver en objektiv analys.

Medlemsstaternas beroende av varandra i energifrågor kräver mer omfattande åtgärder på Europanivå.

Energipolitik bör utvecklas på EU-nivå. Energipolitiska beslut som fattas av en medlemsstat påverkar oundvikligen även andra medlemsstater. Ett optimalt energimix, vilket innefattar en snabb utveckling av förnybar energi, förutsätter en åtminstone kontinental marknad. Energi är den marknadssektor där störst ekonomisk verkan kan uppnås på Europanivå. Splittrade marknader undergräver inte bara leveranssäkerheten. De begränsar även de fördelar som konkurrens på energimarknaden kan medföra. Det är dags för en verkligt europeisk energipolitik.

EU måste bibehålla sin position som en attraktiv marknad för företag samtidigt som konkurrensen om energiresurserna tilltar över hela världen. Den nya europeiska energistrategin måste främja den integrerade industrisatsning som Europeiska kommissionen nyligen lagt fram[8], inte minst eftersom energi även framöver kommer att vara en viktig kostnadsfaktor för industrin[9]. EU måste också konsolidera sin konkurrenskraft på energiteknikmarknaderna. Andelen förnybar energi i EU:s energimix har stadigt stigit till ungefär 10 procent av den totala slutliga energiförbrukningen (brutto) 2008. Under 2009 kom 62 procent av den nyinstallerade elproduktionskapaciteten inom EU från förnybara källor, huvudsakligen vind- och solkraft. Europas ledande ställning är dock hotad. I den oberoende rapporten Renewable Energy Attractiveness Index för 2010[10] anges nu att de bästa investeringsmöjligheterna för förnybar energi finns i USA och Kina. Det krävs nya incitament, och EU:s ledarskap behövs mer än någonsin för att lösa dessa problem.

EU skulle kunna vara mycket starkare och effektivare på den internationella energimarknaden om man bättre tog fasta på gemensamma intressen och ambitioner. Trots att EU står för en femtedel av världens energianvändning fortsätter EU att ha mindre inflytande på de internationella energimarknaderna än unionens ekonomiska tyngd skulle antyda. De globala energimarknaderna blir allt tuffare, där snabbväxande asiatiska länder och Mellanöstern står för större delen av tillväxten i den globala efterfrågan.[11] Som världens största energiimportör riskerar EU därmed att bli mera sårbart för leveransrisker.

Inkluderandet av energipolitiken i EU-fördraget kräver ett nytt synsätt.

Vi måste bygga vidare på det vi har uppnått och ha djärva ambitioner.

EU har inte råd att misslyckas med sina energiambitioner. Därför föreslår kommissionen en ny energistrategi inför år 2020. Den kommer att konsolidera de åtgärder som har vidtagits så här långt och öka aktiviteten inom de områden där nya utmaningar dyker upp. Strategin är resultatet av omfattande diskussioner inom EU-institutionerna och många samtal med allmänheten.

---

8 Meddelande om ”En integrerad industripolitik för en globaliserad tid” (KOM(2010) 619).

9 Man räknar exempelvis med att elpriserna i Europa ligger 21 % över priserna i Förenta staterna och 197 % över priserna i Kina.

10 Utgåva 26, augusti 2010.

11 Internationella energirådets (IEA) World Energy Outlook 2010.

Fokus ligger inte på att jämföra olika energikällor, utan på de mått och steg som behöver vidtas för att uppfylla Europas politiska mål på medellång sikt. Olika scenarier för energimixen kommer att presenteras i energifärdplanen för år 2050, som kommer att beskriva olika vägar att nå Europas långsiktiga mål om minskning av koldioxidutsläppen och hur dessa vägar påverkar energipolitiken. Energistrategin visar vilka politiska beslut som måste fattas för att energimålen för år 2020 ska kunna nås, så som de är formulerade i dag. Färdplanerna för år 2050 rörande ekonomi och energi med låga koldioxidutsläpp kommer att ge ytterligare information och vägledning åt detta åtgärdsprogram och dess genomförande genom att tillhandahålla en långsiktig vision.

Vi behöver snarast långtgående förändringar inom energins produktion, användning och leverans.

Först och främst understryker strategin behovet av att förskjuta energiåtgärderna åt en mer efterfrågestyrd politik, vilket ger konsumenterna mera makt och frikopplar den ekonomiska tillväxten från energianvändningen. I synnerhet måste transport- och byggnadssektorerna satsa aktivt på energibesparingar och genom diversifiering gå över till ej förorenande energikällor. Strategin bör sträcka sig längre än handeln med utsläppsrätter och hjälpa till att skapa marknadsförhållanden som stimulerar till högre energibesparingar och större investeringar i produktion med låga koldioxidutsläpp. Den bör underlätta utnyttjandet av många olika typer av centraliserad och distribuerad förnybar energi, liksom viktig teknik för energilagring och elektromobilitet (i synnerhet elfordon och kollektivtrafik).

Energipolitiken har en nyckelroll för uppnåendet av målen för den nya strategin för smart och hållbar tillväxt, som ska ge oss en stark, mångsidig och konkurrenskraftig industri. Vi måste i detta sammanhang göra klart för oss att EU:s industriella bas är beroende av alla sektorer över hela förädlingskedjan.

Myndigheterna måste föregå med gott exempel. Varje år förbrukar de offentliga myndigheterna 16 procent av EU:s BNP – ungefär 1 500 miljarder euro. Reglerna för offentlig upphandling borde ställa krav på effektivitet för att öka energibesparingarna och sprida nya lösningar, i synnerhet inom byggnads- och transportsektorerna. Potentialen för marknadsbaserade och andra politiska instrument (bland annat beskattning) att förbättra energieffektiviteten bör utnyttjas fullt ut.

På leverantörssidan måste prioriteringen vara fortsatt utveckling av trygga och konkurrenskraftiga energikällor. Inom elproduktionen bör investeringar leda till att närmare två tredjedelar av elen kommer från källor med låga koldioxidutsläpp i början av 2020-talet. Den nuvarande nivån ligger på 45 procent. I detta sammanhang bör förnybar energi prioriteras. Strategin måste tillhandahålla ett ramverk på EU-nivå som, samtidigt som det respekterar nationella skillnader, inte bara låter medlemsstaterna överträffa sina mål, utan även ser till att de förnybara energikällorna och de tekniska lösningarna blir ekonomiskt konkurrenskraftiga till år 2020.

Bidraget från kärnkraft, som för närvarande producerar ungefär en tredjedel av EU:s el och två tredjedelar av dess koldioxidfria el, måste utvärderas på ett öppet och objektivt sätt. Alla bestämmelser i Euratomfördraget måste följas till punkt och pricka, inte minst säkerhetsbestämmelserna. Med tanke på det förnyade intresset för denna typ av produktion i Europa och över hela världen måste satsningar göras på forskning kring teknik för hantering av radioaktivt avfall och hur denna teknik kan användas på ett säkert sätt. Som förberedelse

för framtiden krävs även utveckling av nästa generations fissionsanläggningar för ökad hållbarhet och samproduktion av värme och el samt fusionskraft (ITER).

För olja och gas kräver växande importkrav och större efterfrågan från snabbväxande länder och utvecklingsländer starkare mekanismer för att trygga nya, diversifierade och säkra leveransvägar. Precis som tillgången på råolja är infrastrukturen för raffinering en avgörande del av leveranskedjan. EU är en stark geopolitisk partner på energimarknaderna och måste kunna agera utifrån detta.

Den nya energistrategin fokuserar på följande fem områden:

1. Uppnå ett energieffektivt Europa.

2. Skapa en verkligt integrerad energimarknad för hela Europa.

3. Ge konsumenterna inflytande och uppnå högsta möjliga säkerhet och tillförlitlighet.

4. Utöka Europas ledande roll inom energiteknik och energiutveckling.

5. Förstärka de externa dimensionerna för EU:s energimarknad.

1. EN EFFEKTIV ENERGIANVÄNDNING SOM LEDER TILL BESPARINGAR PÅ 20 PROCENT TILL ÅR 2020

Europa har inte råd att slösa med energi. Energieffektivitet är ett av de centrala målen för år 2020 och en avgörande faktor för att vi ska kunna nå våra långsiktiga energi- och klimatmål. EU måste utveckla en ny strategi för energieffektivitet som gör det möjligt för alla medlemsstater att ytterligare skilja på energianvändningen och den ekonomiska tillväxten. Denna strategi kommer att utgå från skillnaderna mellan medlemsstaterna i fråga om energibehov. Energieffektivitet är det kostnadseffektivaste sättet att minska utsläppen, förbättra energitryggheten och konkurrensen, ge konsumenterna rimliga energikostnader och skapa arbetstillfällen, även i exportindustrier. Framför allt medför energieffektivitet märkbara fördelar för medborgarna: den genomsnittliga energibesparingen för ett hushåll kan uppgå till 1 000 euro per år[12].

Det är nödvändigt att lösa dilemmat att de vinster som görs i fråga om energieffektivitet äts upp av en efterfrågan på mer energiintensiva eller nya produkter. Det är hög tid att vi går från ord till handling. Därför måste energieffektivitet bli en del av alla politiska områden, däribland utbildning, för att ändra det nuvarande beteendemönstret. Hänsyn måste tas till energieffektiviteten i alla beslut, inklusive tilldelningen av offentliga medel.

Satsningar bör göras på hela energikedjan, från energiproduktion, via transmission och distribution till slutlig konsumtion. Effektiv kontroll av att gällande regler följs, lämplig marknadsövervakning, omfattande användning av energitjänster och -kontroller, liksom satsningar på materialeffektivitet och återvinning är exempel på åtgärder som måste vidtas.

Vi har långt kvar innan vi når målet att minska energiförbrukningen med 20 %. Den nya strategin kräver därför ett ökat politiskt engagemang för att detta mål ska kunna nås, med en entydig definition av vad vi vill uppnå och effektiv övervakning av att regelverket följs.

---

[12] KOM(2008) 772.

Medlemsstaterna och regionala och lokala myndigheter uppmanas att intensifiera arbetet med att inför lämpliga riktlinjer och fullt ut använda de verktyg, mål och indikatorer som finns tillgängliga, samt arbeta utifrån övergripande nationella åtgärdsplaner för energieffektivitet.

Särskild uppmärksamhet bör riktas på de sektorer som har störst potential för energieffektivitetsvinster, nämligen det befintliga byggnadsbeståndet och transportsektorn. Medlemsstaterna har gått med på juridiskt bindande klimatmål för dessa och andra sektorer som inte omfattas av handeln med utsläppsrätter, men har ännu inte genomfört lämpliga åtgärder.[13] Översynen av direktivet om energibeskattning skulle kunna bidra med styrimpulser och på så sätt leda till långsiktiga effektivitetsökningar. Åtgärder behöver tas fram för att kraftfullt öka antalet renoveringar med energieffektiva produkter och energieffektiv teknik. Inom bostadssektorn måste frågan om delade stimulansåtgärder mellan ägare och hyresgäster hanteras. I fråga om det omfattande offentliga byggnadsbeståndet måste myndigheterna undersöka alla tillgängliga möjligheter, inklusive dem som erbjuds av EU:s regionalpolitik, för att förbättra byggnadernas energieffektivitet och göra dem mer självförsörjande. Inom transportsektorn bör de omfattande möjligheterna, i form av exempelvis kombinerade lösningar, effektiva fordon och effektiv körning, utnyttjas.

Informations- och kommunikationstekniken har också en viktig roll att spela för förbättringen av effektiviteten i de sektorer som släpper ut mest växthusgaser. Denna teknik kan bidra till ett strukturellt skifte till mindre resursintensiva produkter och tjänster, till energibesparingar i byggnader och elnät, och till effektivare och energisnåla intelligenta transportsystem[14].

Industrin måste införa energieffektivitetsmål och utveckling av ny energiteknik i affärsmodellerna. Handeln med utsläppsrätter bidrar till detta i betydande grad för stora företag, men det krävs en mer omfattande användning av andra instrument, som energibesiktningar och energiförvaltningssystem för mindre företag och stödmekanismer för små och medelstora företag. Effektivitetsjämförelser kan visa företag var de står i förhållande till sina konkurrenter inom energieffektivitet. Effektivitet, även i fråga om elanvändning, måste bli en lönsam verksamhet i sig, genom utvecklingen av en stabil inre marknad för energibesparande teknik och metoder samt kommersiella möjligheter internationellt. Genom att skapa ramar för en mer omfattande resurseffektivitet skulle man kunna öka dessa besparingar.

Den offentliga sektorn måste föregå med gott exempel. Ambitiösa mål bör sättas för den offentliga sektorns konsumtion. Offentlig upphandling bör främja energieffektiva lösningar. Nya integrerade energilösningar på lokal nivå som bidrar till övergången till så kallade ”smarta städer” bör stödjas. Kommunerna är en mycket viktig aktör för att ändringen ska komma till stånd och deras satsningar, exempelvis bör det så kallade borgmästaravtalet (”Covenant of Mayors”) förstärkas ytterligare. Städer och stadsområden, som förbrukar upp till 80 procent av energin, är både en del av problemet och en del av lösningen för större energieffektivitet.

Satsningar på resurseffektivitet, däribland investeringar i energieffektivitet, är ofta kostsamma i början, innan fördelarna på medellång och lång sikt börjar märkas. Verktyg behövs för att uppmuntra nya investeringar i energieffektiv teknik och energieffektiva metoder. Finansiering från EU kan ha en viktig hävstångseffekt och nya lösningar måste utvecklas. Nya och väl

---

13 Se beslutet om fördelning av insatserna (nr 406/2009/EG).

14 I den digitala agendan för Europa redogörs det för specifika åtgärder (KOM(2010) 245).

genomtänkta[15] användningssätt för beskattning och prissättning bör också undersökas för att se om de kan främja beteendeförändringar eller bidra till ökade investeringar.

Energieffektivitetsplanen som ska presenteras i början av 2011 kommer att följas av konkreta förslag under årets lopp. Den kommer även att ta upp frågan om finansiering i termer av tillgång till kapital, tillgång till innovativa finansieringsprodukter, samt stimulansåtgärder för att uppmuntra investeringar i energieffektivitet, liksom vilken roll EU-finansieringen ska spela, i synnerhet strukturfonderna, med utgångspunkt från befintliga framgångsrika exempel.

Prioritet 1: Uppnå ett energieffektivt Europa

Åtgärd 1: Utnyttja den största potentialen för energisparande – byggnader och transport

– Antalet renoveringar för att höja energieffektiviteten bör ökas genom investeringsincitament, en bredare tillämpning av de tjänster som energitjänsteföretag kan erbjuda, innovativa ekonomiska instrument med stor hävstångseffekt och finansieringslösningar på europeisk, nationell och lokal nivå. I detta sammanhang ska frågan om delade investeringsstöd mellan ägare och hyresgäster tas upp i förslag som kommissionen har för avsikt att lägga fram, liksom energimärkning av byggnader (certifikat som används på bostadsmarknaden och i reglering av offentligt stöd).

– Myndigheterna måste föregå med gott exempel. Energikriterierna (för effektivitet, förnybar energi och smarta nät) bör användas vid alla offentliga uppköp av arbeten, tjänster och produkter. Program och instrument för tekniskt stöd behövs som bygger upp förmågan hos aktörerna på energimarknaden att utveckla och strukturera finansieringslösningar för projekt som vänder sig till såväl offentliga myndigheter som privata aktörer. EU:s finansieringsprogram kommer att rikta in sig på energisparprojekt och göra energieffektivitet till ett viktigt villkor vid tilldelning av ekonomiskt stöd.

– Den kommande vitboken om framtida transportpolitik kommer att presentera en rad åtgärder för att göra transportsektorn hållbarare och minska vårt oljeberoende. Detta ska uppnås genom bland annat initiativ för att göra transportsystemen effektivare, till exempel genom stöd för rena transporter i stadsmiljö, liksom kombinerade transportlösningar, intelligent trafikstyrning och energieffektivitetsstandarder för alla fordon, lämpliga ekonomiska incitament och främjandet av hållbara beteendemönster. I detta sammanhang bör man även undersöka möjligheterna att införa märkningssystem för effektivare fordon.

Åtgärd 2: Förstärka den industriella konkurrenskraften genom att göra industrin effektivare

– Kommissionen kommer att försöka stödja den europeiska industrins konkurrenskraft genom energieffektivisering. Denna effektivisering kan komma till stånd genom en breddning av ekodesignkraven för energi- och resursintensiva produkter, kompletterat med krav på systemnivå där detta är relevant. Man bör undersöka de potentiella effekterna av frivilliga avtal med energi- och resursintensiva industrigrenar. Dessutom bör en mer omfattande energimärkning införas för att få en mer allsidig jämförelse

[15] Inte minst avseende eventuella kumulativa effekter av olika marknadsbaserade åtgärder.

mellan produkter.

– Åtgärder för att hantera energiförbrukningen (exempelvis besiktningar, planer och särskilt utsedda energichefer) bör införas i industriföretag och inom tjänstesektorn. Extra fokus bör läggas på små och medelstora företag genom särskilda stödmekanismer.

Åtgärd 3: Öka effektiviteten i energiförsörjningen

– Energieffektivitet, i såväl produktion som distribution, bör bli en grundförutsättning för att godkänna produktionsanläggningar och satsningar krävs för att i avsevärd grad öka användningen av högeffektiv samproduktion, fjärrvärme och fjärrkyla.

– Distributionsföretag och leverantörer (återförsäljare) bör vara tvungna att garantera dokumenterat energisparande bland sina kunder. Detta kan ske med hjälp av energitjänster som tillhandahålls av tredjeparter, särskilda instrument, exempelvis ”vita certifikat”, miljöavgifter eller liknande avgifter, och snabbare införande av nya verktyg som ”smarta elmätare”. Dessa verktyg bör vara konsumentorienterade och användarvänliga, så att de blir till verklig nytta för konsumenterna.

Åtgärd 4: Använda de nationella åtgärdsplanerna för energieffektivitet på bästa möjliga sätt

– De nationella åtgärdsplanerna för energieffektivitet innebär möjligheter att jämföra energieffektivitet på ett mångsidigt sätt, med mätbara mål och indikatorer för att se hur arbetet fortskrider och med hänsyn tagen till var länderna står vid arbetets början liksom till olika nationella förhållanden. En mekanism för årlig översyn av de nationella åtgärdsplanerna bör ingå som en del i uppföljningen av energieffektivitetsmålet i strategin Europa 2020.

2. SÄKERSTÄLLA FRI RÖRLIGHET FÖR ENERGI

Europas energimarknader har öppnats upp för att medborgarna ska få pålitligare och mer konkurrensutsatta priser och hållbarare energi. Denna potential kommer inte att realiseras fullt ut om inte kraftfulla satsningar görs för att skapa en mer integrerad, sammankopplad och konkurrensutsatt marknad.

El- och gasmarknaderna fungerar ännu inte som fria och odelade marknader. Det finns en stor splittring i nationella marknader med olika hinder för en öppen och rättvis konkurrens. De flesta energimarknader har förblivit nationella och är mycket koncentrerade, ofta med företag som i praktiken har en monopolsituation. Reglerade energipriser minskar konkurrensen ytterligare i många medlemsstater.[16] Med tanke på hur mycket konkurrensbegränsande beteenden som finns kvar inom energibranschen[17] krävs proaktiv konkurrensförstärkning, inte bara från kommissionens sida utan även av medlemsstaterna. Ökad konkurrens på

[16] Rapport om framstegen i arbetet med att upprätta den inre el- och gasmarknaden (KOM(2010) 84).

[17] Efter det att Energisektorutredningen uppdagat en hel rad konkurrensproblem inom energisektorn, vilket ledde till att nio stora antitrustbeslut antogs, fortsätter kommissionen nu att utvärdera konkurrenssituationen på EU:s energimarknader.

energimarknaderna kommer att bidra till att ge rätt signaler för de investeringar som krävs, och till att begränsa kostnaderna för sådana investeringar till det nödvändiga.

Genom att införa en rättslig ram som är framtagen för att stödja målet på 20 procent förnybar energi till år 2020 har Europa just tagit de första stegen inom detta område. Det är nödvändigt att säkerställa att lagstiftningen genomförs fullt ut och att bana väg för storskalig användning av förnybar energi efter år 2020. Den rättsliga ramen måste upprätthållas på rätt sätt för att investerarna ska känna sig trygga att investera i nya alternativ för produktion, transport och lagring av förnybar energi. Effekterna av direktivet om förnybar energi kommer att utvärderas från och med 2011 med syfte att förstärka eller utvidga direktivet där och om det behövs.

Utvecklingen av förnybar energi kommer ännu någon tid att förlita sig på stödåtgärder. Kommissionen måste göra sitt för att säkerställa att dessa åtgärder är hållbara, ligger i linje med den tekniska utvecklingen och inte hindrar nyskapande eller konkurrens. Den måste dock även se till att den konvergens eller harmonisering som krävs verkligen uppstår mellan de nationella åtgärdsprogrammen, då marknaden för förnybar energi går från att vara en lokal till att bli en gränsöverskridande marknad. I detta sammanhang bör de nödvändiga kraven på en alleuropeisk handel med förnybar energi definieras på grundval av bästa praxis. Större användning av balanserade, kostnadseffektiva och förutsägbara inmatningsstöd och mer teknikspecifika instrument för stöd och finansiering bör mobiliseras enligt reglerna för statligt stöd, när så är tillämpligt. Man bör särskilt undvika retroaktiva ändringar av stödordningar, eftersom sådana ändringar har en mycket negativ inverkan på investerarnas förtroende.

Som angavs i Mario Montis rapport om den inre marknaden är den nya utmaningen för år 2020 att tillhandahålla de leveransnät som krävs för att el och gas ska kunna levereras dit det behövs. Utan en tillräcklig infrastruktur över hela Europa, som är jämförbar med förutsättningarna för andra strategiska sektorer som telekommunikation eller transport, kommer aldrig marknaden att leva upp till sina löften. Det krävs ytterligare insatser för att uppgradera energiinfrastrukturen, inte minst i de medlemsstater som anslöt sig till unionen 2004, och i de mindre utvecklade regionerna.

Viktigast av allt är att Europa fortfarande saknar den nätinfrastruktur som gör det möjligt för förnybar energi att utvecklas och tävla på lika villkor som traditionella källor. Aktuella projekt med storskaliga vindkraftparker i norr och solaranläggningar i söder behöver kraftledningar som klarar att överföra denna gröna el till områden med hög förbrukning. Dagens nät kommer att få det svårt att ta upp de volymer av förnybar el som målen för år 2020 innebär (33 procent av bruttoelproduktionen).

Smarta mätare och elnät krävs för att potentialen för förnybar el och energibesparingar ska kunna utnyttjas fullt ut, liksom förbättringar i energitjänsterna. En tydlig politik och gemensamma standarder för smart elmätning och smarta nät[18] behövs i god tid före 2020 för att säkerställa driftskompatibilitet över hela nätet.

I slutändan blir solidaritetsplikten mellan medlemsstaterna värdelös utan tillräcklig inre infrastruktur och förbindelseledningar över gränserna och över vattenområden. Som en stor energiimportör påverkas EU direkt av utvecklingen av nät i intilliggande länder. Byggandet av nya förbindelser vid våra gränser bör få lika stor uppmärksamhet och politiskt intresse som projekt inom EU. Sådana förbindelser är inte bara livsviktiga för våra grannländer utan också

---

[18] Europeiska kommissionen har satt samman en arbetsgrupp för att diskutera införandet av smarta nät på europeisk nivå: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

för att garantera en stabil och säker energiförsörjning i EU. Särskild tonvikt kommer att läggas vid den södra korridoren och i synnerhet starten av projekt av europeiskt intresse, som Nabucco och ITGI.

Investeringar på runt 1 biljon euro kommer att krävas till år 2020 för att ersätta föråldrad utrustning, modernisera och anpassa infrastrukturen och hantera det växande och förändrade behovet av energi med låga koldioxidutsläpp. Samtidigt som investeringsbesluten huvudsakligen ligger hos marknadsaktörerna (energibolag, systemoperatörer och konsumenter) ansvarar politiken för att skapa en stabil och öppen ram för investeringsbeslut. De nya verktygen som har tagits fram i det tredje paketet om den inre energimarknaden, däribland en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheterna (Acer) och de nya nätverken för transmissionsföretag inom el- och gassektorerna (Entso-E och Entso-G), bör utnyttjas fullt ut under de kommande åren för att gynna den fortsatta integreringen av energimarknaderna. Regionala initiativ[19] bör fungera som språngbrädor mot en europeisk marknad.

Investeringar i infrastruktur kommer även fortsättningsvis främst att finansieras genom avgifter från användarna. Med tanke på investeringarnas storlek, deras art och deras strategiska karaktär, kan man emellertid inte förvänta sig att marknaderna ensamma ska kunna göra alla nödvändiga investeringar. Kommissionen kommer att anta en ny strategi för utveckling av energiinfrastrukturen för att uppmuntra lämpliga nätinvesteringar inom el, gas och andra energisektorer. Förutsatt att leveranserna är stabila kommer naturgas att spela en fortsatt viktig roll i EU:s energimix under de kommande åren och gas kan bli ännu viktigare som reservbränsle för variabel elproduktion. Detta fordrar diversifierade importer, såväl naturgas via pipeline som LNG-terminaler, samtidigt som de inhemska gasnäten behöver sammankopplas i högre grad.

Förutom finansieringsfrågan kan komplexa och långdragna administrativa processer vara en betydande flaskhals. Befintliga regler och föreskrifter för projekt av europeiskt intresse (exempelvis för att öka leveranssäkerheten, solidariteten eller integreringen av förnybar energi) måste förbättras och effektiviseras i betydande grad, med bibehållen respekt för principerna om allmänhetens acceptans och befintlig miljölagstiftning. Lokala, regionala och nationella sammanslutningar kommer att engagera sig på ett mer konstruktivt sätt för att främja projekt av europeiskt intresse om de upplever att dessa projekt även medför konkreta, kortsiktiga fördelar för dem själva, exempelvis i form av privilegierad tillgång tilloffentliga medel.

Prioritet 2: Skapa en integrerad energimarknad för hela Europa

Åtgärd 1: Korrekt genomförande i tid av lagstiftningen för den inre marknaden

– Kommissionen kommer att fortsätta säkerställa ett korrekt genomförande i tid av den befintliga lagstiftningen för den inre energimarknaden och en stark konkurrenspolitik. För ytterligare integrering av energimarknaden måste den rättsliga ramen konsolideras (exempelvis med regler för energinät), kompletterat med andra åtgärder som marknadskoppling, utveckling av målmodeller[20] och ett robust ramverk för

[19] Exempelvis Östersjöregionens energimarknad och den Medelhavsbaserade energiringen.

[20] En målmodell för el har tagits fram i samband med Florens-forumet, i en särskild rådgivande grupp. Riktlinjerna och föreskrifterna för att införa denna målmodell håller på att tas fram. En målmodell för gas håller på att utvecklas inom ramarna för Madrid-forumet.

marknaderna genom effektiv öppenhet och översikt. Om dessa åtgärder inte visar sig tillräckliga eller Acers befogenheter blir för begränsade, kommer ytterligare rättsliga åtgärder att vidtas.

Åtgärd 2: Ta fram en plan för Europas infrastruktur 2020–2030

– Det meddelande om infrastruktur som kommissionen förbereder ska hjälpa Europa att identifiera den prioriterade infrastruktur som måste utvecklas för att få en fungerande inre marknad, säkerställa integreringen av storskalig produktion av förnybar energi och garantera leveranssäkerheten, i linje med visionen om ett hållbart europeiskt energisystem år 2050. Inga medlemsstater ska isoleras från den inre marknaden efter 2015. Korridorer över gränserna ska också tas med. De tioåriga nätutvecklingsplaner som Entso-E och Entso-G tar fram ska realiseras med hjälp av Acer, i samarbete med alla andra relevanta intressenter. Arbetet kommer att bygga på framgångsrika regionala initiativ, som det i Östersjöregionen, och kommer även att innefatta en analys av de nödvändiga lagringsanläggningarna och klimatanpassningsåtgärderna, inklusive eventuella framtida behov av en transportinfrastruktur för koldioxid inom EU.

– Kommissionens förslag syftar även till att förbereda elnätet för de ofrånkomliga förändringar i efterfrågan som kommer att uppstå genom energi- och transportpolitiken, exempelvis elektromobilitet, omfattande kraftproduktion från förnybara källor och en ökad decentralisering av kraftproduktionen.

– Nästa år kommer kommissionen att föreslå en rad politiska verktyg för att genomföra strategiska infrastrukturprioriteringar under de närmaste två decennierna. Ett exempel är en ny metod för att definiera de strategiska infrastrukturer som kommer att vara nödvändiga för EU som helhet för att få konkurrenskraftig energiförsörjning, hållbara miljöaspekter och tillgång till förnybar energi, liksom leveranssäkerhet. Dessa avgörande delar kommer att identifieras i den övergripande kartläggningen och märkas som ”europeiskt intressanta”, vilket medför att de kan få ett förenklat tillståndsförfarande och särskild finansiering vid behov. I detta arbete kommer selektiviteten att vara av högsta vikt. Nätanslutningar till tredjeländer kommer också att tas upp i vederbörlig ordning.

– Acer, Entso-E och Entso-G kommer att få mandat att ta fram planen för det europeiska el- och gasnätet för perioden 2020–2030. Detta bör följas upp med en mer långsiktig plan, med utgångspunkt från energifärdplanen för 2050 som kommer att presenteras 2011.

Åtgärd 3: Effektivisera tillståndsförfaranden och marknadsregler för infrastrukturutvecklingar

– Kommissionen kommer att föreslå införandet av ett särskilt tillståndsförfarande för projekt av ”europeiskt intresse”. Detta för att förbättra den nuvarande processen genom att exempelvis utse en enda myndighet som ansvarar för processen på nationell nivå, med fortsatt respekt för säkerhets- och skyddsnormer och helt i enlighet med EU:s miljölagstiftning. De effektiviserade och förbättrade rutinerna kommer att ge större öppenhet och säkerställa öppna och tydliga debatter på lokal, regional och nationell nivå, för att öka allmänhetens förtroende och acceptans för olika installationer. Dessutom kommer man att undersöka metoder för att belöna

regioner och medlemsstater som konstruktivt deltar i och med framgång genomför utvecklingen av projekt av europeiskt intresse. Detta kan exempelvis ske genom ökad tillgång till offentliga medel.

– För att skapa en marknadskoppling till år 2014 kommer Acer, inom sitt mandat, att definiera och genomföra alla tekniska åtgärder (harmonisering, standardisering etc.) och rättsliga åtgärder som krävs för sammankoppling av nät över gränser, tillgång till förnybar energi och integrering av ny teknik. Ett detaljerat åtgärdsprogram kommer sedan att presenteras för att hjälpa medlemsstaterna att införa smart mätning/smarta nät (vilket innefattar informationsvisning för konsumenterna) och uppmuntra nya energitjänster.

Åtgärd 4: Tillhandahålla rätt ramverk för finansiering

– Med tanke på att större delen av infrastrukturutvecklingen är av kommersiell natur, kommer kommissionen att ta fram metoder för att analysera den optimala balansen mellan offentlig och privat finansiering (enligt följande principer för hela unionen: ”användaren betalar”, ”den som drar nytta betalar” – i samband med allokering av kostnad/nytta över gränserna – och ”skattebetalaren betalar” – delning av bördorna för kommersiellt ej livskraftig infrastruktur och infrastruktur som är till ”nytta för hela EU”). Detta ska definieras i enlighet med gällande regler för statligt stöd. För projekt av ”europeiskt intresse” som saknar eller har dålig kommersiell livskraft kommer nya finansieringsmekanismer att föreslås för att maximera effekten av det offentligt stödet, för att förbättra investeringsklimatet, för den viktigaste risktäckningen eller för att öka hastigheten på projektgenomförandet. Utvecklingen av en lämplig energiinfrastruktur är brådskande och av avgörande betydelse. Den kräver en vidare syn på nya finansieringsinstrument (såväl offentliga som privata), liksom mobilisering av ytterligare resurser under den närmaste budgetperioden.

3. TILLFÖRLITLIG OCH SÄKER ENERGI TILL ETT RIMLIGT PRIS FÖR MEDBORGARNA OCH NÄRINGSLIVET

En välfungerande, integrerad inre marknad är till nytta för konsumenterna med större valmöjligheter och lägre priser. Ändå är det många konsumenter som inte upplever att de får det bättre när marknaderna öppnas och olika leverantörer konkurrerar. Enskilda konsumenter måste vara medvetna om, och utöva, sina rättigheter enligt EU-lagstiftningen. De ska kunna dra nytta av möjligheterna med öppnade marknader och känna att de får tillgång till de energitjänster de behöver med den kvalitet och den utsläppsprofil de önskar. Öppnandet av marknaderna kan ge konsumenterna bästa möjliga priser, urval, nya lösningar och tjänster om det går hand i hand med åtgärder som garanterar förtroendet, skyddar konsumenterna och hjälper dem att spela den aktiva roll som liberaliseringen förväntar av dem.

Medborgarna verkar dock vara omedvetna om sina rättigheter enligt EU-lagstiftningen, eller ovilliga att utöva dem. Betydligt större satsningar behövs för att informera kunderna om deras rättigheter och engagera dem i den inre marknaden. Dessutom måste möjligheten att minska sina energiräkningar genom energibesparingar framhållas tydligare. Medborgarnas energiforum (London-forumet) och det europeiska forumet för hållbar energi (Bukarest-forumet) bildades för att förbättra energisituationen för hushållskonsumenterna och vägar bör prövas för att göra dessa forum mer känsliga för konsumenternas behov.

En förutsättning för att många viktiga sektorer i EU:s ekonomi ska kunna bevara sin konkurrenskraft är också en säker tillgång till energi till överkomligt pris. Energi, och inte minst el, utgör en betydande del av de sammanlagda produktionskostnaderna för många viktiga industribranscher inom EU, även små och medelstora företag. Den internationella marknaden för olja kan bli mycket åtstramad redan innan 2020, vilket innebär att det är viktigt för EU:s konsumenter att satsa på ett minskat oljeberoende. Detta sker inte på ett ögonblick. Konsumenterna måste göras medvetna om behovet av att minska förbrukningen av fossila bränslen och om hur de kan minska sina räkningar när priserna stiger. ”Användarvänliga” smarta nät, smarta mätare och bättre fakturering kan hjälpa till. Men konsumenterna behöver även bli mer proaktiva. För att hjälpa konsumenterna att delta på marknaden bör åtgärder vidtas för att höja medvetenheten om olika möjligheter, förbättra prisjämförelsen, underlätta byten och förbättra hanteringen av klagomål.

Det ligger huvudsakligen på den inre marknadens ansvar att tillhandahålla tillförlitliga energileveranser till ett rimligt pris som ändå speglar kostnaderna. En välfungerande inre marknad som bygger på tillräcklig transmissions- och lagringsinfrastruktur är den bästa garantin för leveranssäkerhet, eftersom energin följer marknadsmekanismerna och flödar dit den behövs. Det behövs dock skyddsnät, exempelvis när det gäller utsatta konsumenter, eller vid leveranskriser som marknadsmekanismerna inte kan hantera på ett fullgott sätt. Den inre marknaden hämmas också när medlemsstaterna inte är helt sammankopplade, som i de baltiska staterna. Förordningen om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen är viktig då den säkerställer att marknaderna är fullständigt förberedda att hantera en kris och att hushållskonsumenterna skyddas. Genom att främja anslutningar mellan medlemsstater och bidra till ett aktivt upprätthållande av konkurrensen från kommissionens och medlemsstaternas sida kan man bidra till en vidare diversifiering av energikällorna, i synnerhet i de medlemsstater som för närvarande är beroende av bara en enda eller några få energikällor.

Energipolitiken ansvarar även för att skydda Europas medborgare mot riskerna vid energiproduktion och energitransport. EU måste fortsätta att vara världsledande inom utvecklingen av system för säker kärnkraft, transport av radioaktiva ämnen och hantering av kärnavfall. Internationellt samarbete kring skyddsanordningar vid kärnkraftsverksamhet spelar en viktig roll för att säkerställa kärnsäkerheten och etablera ett pålitligt icke-spridningsavtal. I fråga om utvinning och förädling av olja och gas ska EU:s rättsliga ram säkerställa högsta möjliga säkerhetsnivå och en tydlig och odiskutabel ansvarsskyldighet för olje- och gasinstallationer.

Prioritet 3: Ge konsumenterna inflytande och uppnå högsta möjliga säkerhet och tillförlitlighet

Åtgärd 1: Göra energipolitiken mer konsumentvänlig

– En aktiv kontroll av efterlevnaden av konkurrenslagstiftningen på Eu-nivå och i medlemsstaterna är en förutsättning för en fungerande konkurrens och för att konsumenterna ska få säker tillgång till energi till överkomliga priser.

– Kommissionen kommer att föreslå åtgärder som kan hjälpa konsumenterna att mer aktivt delta i energimarknaden, i linje med det tredje energipaketet. Sådana åtgärder kommer bland annat att omfatta utvecklingen av vägledning grundad på bästa praxis för byte av leverantör, vidareutveckling och övervakning av rekommendationerna om fakturering och hantering av klagomål, samt identifiering av bästa praxis för alternativa tvistlösningsförfaranden. Ett prisjämförelseverktyg baserat på metoder

som ska utvecklas av energilagstiftarna och andra behöriga organ bör finnas tillgängligt för alla konsumenter och alla leverantörer bör tillhandahålla uppdaterad information om priser och erbjudanden. Slutligen bör ytterligare insatser göras för att flytta siktet från energipriserna till energikostnaderna genom att utveckla marknaden för energitjänster.

– Kommissionen kommer regelbundet att offentliggöra jämförelserapporter som utvärderar i vilken grad föreskrifterna som berör konsumenterna har genomförts och bedömer den totala skyddsnivån för hela den inre marknaden. Särskild tonvikt kommer att läggas vid utsatta kunder och vid åtgärder som gör det möjligt för konsumenterna att minska energianvändningen.

– Tillsynsmyndigheterna bör öka satsningarna för att förbättra konsumentmarknadens funktion med hjälp av medborgarnas energiforum (London-forumet) och det europeiska forumet för hållbar energi (Bukarest-forumet).

Åtgärd 2: Kontinuerliga förbättringar av säkerhet och leveranstrygghet

– Kommissionen håller på att gå igenom säkerhetsvillkoren för utvinning av olja och gas till havs efter Deepwater Horizon-olyckan med syfte att införa stränga åtgärder – från förebyggande arbete till hantering av olyckshändelser och ansvarsfrågor – som kommer att garantera högsta möjliga skydd inom hela EU och resten av världen.

– Den rättsliga ramen för kärnkraftverks säkerhet och tillförlitlighet kommer att förstärkas ytterligare genom halvtidsöversynen av kärnsäkerhetsdirektivet, införandet av direktivet om kärnavfall, omdefinieringen av de grundläggande säkerhetsstandarderna för skydd av arbetare och befolkningen och ett förslag om ansvarsskyldighet vid kärnkraftsverksamhet på europeisk nivå. Större harmonisering av kraftverkskonstruktioner och certifiering på internationell nivå bör också aktivt eftersträvas. Alla dessa åtgärder borde medföra att EU kan behålla sin ledande roll inom säker kärnenergi och bidra till en ansvarsfull användning av kärnenergi över hela världen.

– Samma överväganden i fråga om säkerhet och tillförlitlighet kommer även att gälla vid utveckling och spridning av ny energiteknik (vätgas, transportnät för koldioxid, lagring av koldioxid etc.).

4. ETT TEKNISKT SKIFTE

Utan ett tekniskt skifte kommer EU att misslyckas med sina ambitioner för år 2050 att minska utsläppen av koldioxid inom el- och transportsektorerna. Med tanke på tiden det tar att utveckla och sprida energiteknik är det mer brådskande än någonsin att få fram högpresterande teknik med låga utsläpp av koldioxid till de europeiska marknaderna. EU:s handel med utsläppsrätter är en viktig efterfrågestyrd drivkraft som stödjer spridandet av ny teknik med låga koldioxidutsläpp. Nya tekniker skulle dock nå marknaderna snabbare och mer ekonomiskt om de utvecklades genom samarbete på EU-nivå.

Planering och styrning på Europanivå är av yttersta vikt för att få stabilitet i investeringarna, framtidstro och en politisk samsyn. Den strategiska planen för energiteknik (SET) fastställer en medellång strategi som gäller för alla sektorer. Men utvecklingen av de viktigaste

teknikerna (andra generationens biobränslen, smarta nät, smarta städer, avskiljning och lagring av koldioxid [CCS], lagring av el, elektromobilitet, nästa generations kärnkraftverk, samt förnybar uppvärmning och kylning) måste gå snabbare och demonstrationsprojekt komma igång. Därför betonas också vikten av innovation i Europa 2020-flaggskeppsprojektet *Innovationsunionen*[21].

Resurserna som kommer att krävas under de närmaste två decennierna för att utveckla dessa tekniker är betydande, i synnerhet i det nuvarande ekonomiska klimatet. Stora projekt, som de havsbaserade vindkraftparker på över 140 GW som planeras av europeiska energibolag, utvecklare och myndigheter – huvudsakligen i Nordsjön – eller satsningarna Desertec och Medring (den Medelhavsbaserade energiringen), påverkar åtskilliga medlemsstater. Samordningen och samarbetet på Europanivå bör inbegripa sammanslagning av olika finansieringskällor. Alla intressenter förväntas att bidra. Kommissionen ska försöka utnyttja EU-budgeten för att öka den totala finansieringsnivån.

EU står inför svår konkurrens på internationella teknikmarknader. Länder som Kina, Japan, Sydkorea och USA har en ambitiös industriell strategi inom solkraft, vindkraft och kärnkraft. EU:s forskare och företag måste öka sina ansträngningar för att förbli i frontlinjen på den snabbt växande internationella marknaden för energiteknik och när det är till nytta för alla parter bör de öka samarbetet med tredjeländer inom specifika tekniska områden.

Prioritet 4: Utöka Europas ledande roll inom energiteknik och energiutveckling

Åtgärd 1: Genomföra den strategiska planen för energiteknik (SET) utan dröjsmål

– Kommissionen kommer att underbygga genomförandet av SET-planen, i synnerhet de gemensamma programmen för den europeiska alliansen för energiforskning (EERA) och de sex europeiska näringslivsinitiativen (vindkraft, solkraft, bioenergi, smarta nät, kärnkraft och CCS). Arbetet kommer att intensifieras med medlemsstaterna för att finansiera aktiviteterna i teknikplanerna för 2010–2020 och säkerställa att de tillhörande storskaliga demonstrationsprogrammen går bra, exempelvis genom reserven för nya deltagare (NER300)[22]. Tillgänglig gemenskapsfinansiering[23] kommer att koncentreras på SET-planens satsningar.

– Teknikplanerna för de europeiska näringslivsinitiativen för 2010–2020 börjar genomföras från och med detta år och kommer att få extra stöd. De kommer att vara grunden för framtagningen av nästa budgetram för ett konsoliderat, regelbundet utvärderat, effektivare och mer fokuserat energiforskningsprogram. Kommissionen kommer också att främja utvecklingen av infrastruktur för strategisk energiforskning i Europa, eftersom detta bidrar kraftigt till att minska avståndet mellan forskning och teknisk utveckling. Kommissionen kommer också att undersöka andra lovande möjligheter, som marin förnybar energi och förnybar värme och kylning.

Åtgärd 2: Kommissionen kommer att starta fyra nya storskaliga europeiska projekt

---

21 SEK(2020) 1161, 6.10.2010.

22 Enligt det ändrade ETS-direktivet (2009/29/EG) förutses att 300 miljoner utsläppsrätter från reserven för nya deltagare (NER) kommer att finnas tillgängliga för att stödja CCS i kommersiell skala och nyskapande demonstrationsprojekt kring förnybara energikällor (RES) inom EU.

23 Anslag inom ramen för den nuvarande budgetramen.

– 1. Kommissionen kommer att leda en omfattande europeisk satsning på smarta nät som länkar samman hela elnätssystemet, från de havsbaserade vindkraftparkerna i Nordsjön, solaranläggningar i Södern och de befintliga vattenkraftverken till enskilda hushåll, och göra elnäten intelligentare, effektivare och tillförlitligare.

– 2. Europas ledande ställning inom lagring av el (såväl storskalig som för fordon) ska återupprättas. Ambitiösa projekt kommer att utvecklas inom vattenkraftskapacitet, tryckluftslagring, batterilagring och andra nya lagringstekniker som exempelvis vätgas. Dessa tekniker kommer att förbereda elnätet inom alla spänningsnivåer för den massiva upptagningen av småskalig decentraliserad och storskalig centraliserad förnybar elektricitet.

– 3. En storskalig hållbar produktion av biobränslen ska genomföras, bland anat mot bakgrund av den pågående översynen av effekterna av ändrad indirekt markanvändning. Det europeiska näringslivsinitiativet för bioenergi[24] på 9 miljarder euro kommer inom kort att lanseras för att säkerställa en snabb marknadsupptagning av en hållbar andra generation av biobränslen.

– 4. Städer, stadsområden och landsbygdsområden ska få hjälp att göra större energibesparingar. Samarbetsinitiativet ”Smarta städer” kommer att dras igång i början av 2011 och föra samman det allra bästa från områden som förnybar energi, energieffektivitet, smarta elnät, ren stadstrafik (t.ex. eldrivna transportmedel) och smarta nät för uppvärmning och kylning, kombinerat med innovativa informations- och kommunikationsverktyg. EU:s regionalpolitik kan spela en viktig roll för att frigöra lokal potential. Landsbygdsområden har också stora möjligheter i detta sammanhang, och de kan utnyttja EJFLU:s medel för att stödja sådana innovativa projekt

Åtgärd 3: Säkerställa långsiktig teknisk konkurrenskraft inom EU

– Kommissionen kommer att föreslå en satsning på 1 miljarder euro[25] tillstöd för den banbrytande forskning som krävs för att utveckla tekniken för energilösningar med lågt koldioxidavtryck. Därigenom vill man skapa förutsättningarna för vår framtida position i en hård internationell konkurrens.

– EU:s ledande roll måste även upprätthållas inom det globala banbrytande forskningsprojektet ITER. Kommissionen kommer att säkerställa effektiv ledning (inklusive kostnadsbegränsning) och industriellt värdeskapande inom ramen för ITER och det europeiska fusionsprogrammet .

– Kommissionen kommer att utveckla ett EU-forskningsprogram för energimaterial, som låter EU:s energisektor förbli konkurrenskraftig trots krympande naturresurser.

5. STARKT INTERNATIONELLT SAMARBETE, I SYNNERHET MED VÅRA GRANNAR

Den europeiska energimarknaden är världens största regionala marknad (över 500 miljoner konsumenter) och den största energiimportören. Samma samarbete och gemensamma

[24] Se fotnot 23.
[25] Se fotnot 23.

föresatser som har lett till antagandet av EU:s övergripande energi- och klimatmål märks dock ännu inte i den externa energipolitiken. Flera av de utmaningar som EU står inför – klimatförändringen, tillgången till olja och gas, teknisk utveckling och energieffektivitet – berör de flesta länderna och förutsätter internationellt samarbete. Medlemsstater har upprepade gånger krävt att EU ska tala med en enad röst mot tredjeländer. I praktiken har inte nationella initiativ den styrka som EU-marknaden har på grund av sin storlek och kan inte hävda EU:s intressen på bästa sätt.

En internationell energipolitik måste eftersträva de gemensamma målen leveranssäkerhet, konkurrenskraft och hållbarhet. Samtidigt som relationerna med producerande länder och transitländer är viktig, är relationerna med stora energiförbrukande länder och i synnerhet länder med tillväxtekonomi och utvecklingsländer av växande betydelse. En förutsättning för att man ska kunna bekämpa fattigdomen är att ge folk tillgång till energi, och målet att utrota den extrema fattigdomen till 2015 kan bara uppnås om stora förbättringar görs på detta område. För att se till att detta inte inverkar menligt på andra politiska mål måste hållbar utveckling vara grundprincipen både för energi- och utvecklingspolitiken, så som det föreslås i grönboken om utvecklingspolitiken[26].

Nya mönster för tillgång och efterfrågan på de globala energimarknaderna och växande konkurrens om energiresurserna gör det viktigt för EU att kunna använda sin samlade marknadstyngd på ett effektivt sätt i kontakterna med viktiga energipartners i tredjeländer. Europa bör kunna förlita sig på en betydande mängd nya energikällor och energivägar år 2020.

Behovet av internationella lösningar gör det nödvändigt för oss att framföra vår agenda om minskade koldioxidutsläpp och ökning av energieffektiviteten till våra viktigaste samarbetspartner, vid internationella förhandlingar och vid kontakter med internationella organisationer. Den europeiska handeln med utsläppsrätter driver på utvecklingen av internationella utsläppsmarknader och ytterligare åtgärder bör bygga vidare på pågående satsningar för att vidareutveckla dessa marknader. Som en föregångare inom energipolitisk utveckling har EU större möjligheter att påverka miljöstandarder och verka för öppna och konkurrensutsatta marknader.

EU har redan en rad kompletterande och riktade ramar som sträcker sig från specifika energibestämmelser i bilaterala avtal med tredjeländer (frihandelsavtal, partnerskaps- och samarbetsavtal, associeringsavtal etc.) och samförståndsavtal om energisamarbete till multilaterala avtal, som fördraget om energigemenskap[27] och deltagandet i energistadgefördraget. EU förhandlar för närvarande med flera länder om nya avtal, däribland viktiga energiförsörjningsavtal.

EU måste nu formalisera rutinerna för hur medlemsstaterna bäst kan agera för EU som helhet i bilaterala energikontakter med viktiga samarbetspartners och i globala diskussioner. Utifrån

---

[26] Länder utanför OECD kan komma att stå för all beräknad tillväxt av koldioxidutsläppen år 2030, men redan med en ökning på 0,8 % av koldioxidutsläppen skulle man kunna garantera alla tillgång till moderna energitjänster. IEA:s energiprognos World Energy Outlook 2009 och det särskilda förhandsutdraget ur IEA WEO 2010 för toppmötet om millennieutvecklingsmålen.

[27] Fördraget om energigemenskap ska främja marknadsintegration, men också genomförandet av EU:s regelverk på västra Balkan. Det utvidgar EU:s inre energimarknad till att även omfatta Sydösteuropa. Det är inte bara en ram för samarbete, utan ett rättsligt bindande instrument som förbereder EU-anslutningen. Ytterligare parter kommer att ansluta sig till detta fördrag: Moldavien är redan med, och Ukraina och Turkiet står i begrepp att gå med.

den rättsliga grunden i Lissabonavtalet, som förtydligar och stärker den externa dimensionen, måste EU:s externa energipolitik säkerställa en effektiv solidaritet, ansvarsfullhet och öppenhet mellan alla medlemsstater, spegla EU:s intressen och säkerställa leveranssäkerheten på EU:s inre energimarknad. Det krävs bättre samordning på EU- och medlemsstatnivå.

Inom kärnkraftsområdet har internationellt samarbete gett goda resultat. Detta är särskilt relevant eftersom olika grannländer driver, eller planerar att starta, kärnkraftverk. EU måste nu uppmuntra sina samarbetsländer att göra alla befintliga internationella standarder och rutiner för säkerhet och leveranssäkerhet inom kärnkraftsområdet juridiskt bindande och effektivt genomförda över hela världen. EU är särskilt lämpat för detta arbete, eftersom EU är den första enhet som har vidtagit sådana åtgärder inom både säkerhets- och leveranssäkerhetsområdet och har särskilda samarbetsinstrument för detta ändamål.

De externa dimensionerna i EU:s energipolitik är inte bara avgörande för EU:s försörjningstrygghet, utan de måste också vara konsekventa och ömsesidigt förstärka EU:s övriga externa aktiviteter (utveckling, handel, klimat och biologisk mångfald, utvidgning, gemensam utrikes- och säkerhetspolitik etc.). Det måste finnas synergier mellan energimål och andra politiska beslut och instrument, däribland handel, bilaterala avtal och instrument för utvecklingssamarbete.

Leveranssäkerheten för energi är nära sammankopplad med EU:s utrikes- och säkerhetsprioriteringar.[28] Diversifiering av bränslen, leveranskällor och transportvägar är av avgörande betydelse för EU:s leveranssäkerhet. Dessutom måste de energiproducerande länderna och transitländerna ha en välfungerande styrning, visa respekt för lagar och regler och skydda EU:s och utländska intressens investeringar. EU:s politik kommer även att lägga särskild vikt vid säker och trygg leverans av olja, naturgas i rörledningar och tillhörande produktions- och transportinfrastruktur genom att kombinera energipolitiken med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp).

2011 kommer kommissionen att lägga fram konkreta förslag för att förstärka vår externa energipolitiks övergripande konsekvens och effektivitet, vilket kommer att involvera medlemsstaterna, olika externa politiska områden inom EU och externa stödprogram.

Prioritet 5: Förstärka de externa dimensionerna för EU:s energimarknad

Åtgärd 1: Integrera energimarknader och regelverk med våra grannar

– Fördraget om energigemenskap bör genomföras och utvidgas till alla grannar till EU som är villiga att anta EU:s marknadsmodell. I detta sammanhang bör marknadsintegrering och konvergens i lagstiftningen eftersträvas genom omfattande EU-avtal, baserat på EU:s regler i de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken och utvidgningsprocessen, i synnerhet inom Medelhavsområdet och med transitländer som Ukraina och Turkiet. Dessutom bör fördraget om energigemenskap fördjupas genom att nya element i EU:s regelverk utvidgas till att även omfatta fördragsparterna. Därigenom skulle grannländernas medverkan i den inre marknaden förstärkas, samtidigt som det skulle uppstå rättvisa villkor och risken för koldioxidläckage genom elsektorn.

– Kommissionen kommer att lägga fram förslag till mekanismer för att anpassa befintliga internationella avtal (i synnerhet inom gassektorn) till den inre marknadens

[28] Europeisk säkerhetsstrategi antagen av Europeiska rådet i december 2003.

regler och bygga ut samarbetet mellan medlemsstater i syfte att sluta nya avtal. Dessutom kommer man att lägga fram förslag i syfte att skapa de rättsliga ramarna för EU och tredjeländer för att utveckla strategiska vägar från nya leverantörer (särskilt runt den södra korridoren och södra Medelhavsområdet). Försörjningsfrågor, däribland utveckling av nät och möjliga samarbetsarrangemang för leveranser, liksom rättsliga frågor som transitfrihet och investeringssäkerhet, kommer att tas upp.

– Teknisk hjälp från EU kommer att mobiliseras för ett effektivt genomförande av den inre marknadens regelverk och modernisering av energisektorn i grannländer, samtidigt som samordningen av stödsystemen från EU, dess medlemsstater och det internationella samfundet ska förbättras.

Åtgärd 2: Etablera privilegierade partnerskap med viktiga samarbetspartners

– Samtidigt som diversifiering av importkällor och importvägar eftersträvas, kommer EU att upprätta förstärkta energipartnerskap med viktiga leverantörer och transitländer. Dessa partnerskap kommer att ha som syfte att främja grundläggande principer, bland annat dem som ingår i energistadgefördraget (exempelvis transitfrihet, öppenhet, säkerhet, investeringsmöjligheter och efterlevnad av den internationella lagstiftningen).

Åtgärd 3: Stödja EU:s globala roll för en framtid med energi med låga koldioxidutsläpp

– Energieffektivitet, ren teknik och säker och hållbar energi med låga koldioxidutsläpp bör integreras i EU:s samarbete och de bilaterala samarbetsaktiviteterna, i synnerhet med större konsumenter och framväxande ekonomier och med globala partnerskap.

– Kommissionen kommer att inleda ett omfattande samarbete med Afrika kring energisatsningar för att stegvis ge alla människor tillgång till hållbar energi, i linje med grönboken om utvecklingspolitik.

Åtgärd 4: Stödja juridiskt bindande standarder för säkerhet, trygghet och icke-spridning inom kärnkraftsområdet över hela världen

– Kommissionen kommer att ta fram initiativ som uppmuntrar samarbetsländer att göra internationella standarder och föreskrifter kring säkerhet, trygghet och icke-spridning juridiskt bindande och effektivt genomförda runt hela världen. Detta ska framför allt ske genom förstärkt samarbete med Internationella atomenergiorganet (IAEA) och genom att slutföra Euratom-avtalen med viktiga leverantörer och användarländer inom kärnkraftsområdet.

SLUTSATSER

EU står på tröskeln till en tidsperiod då energipolitiken kommer att vara i blickfånget som aldrig förr. Energimarknaderna har i stor utsträckning skonats från effekterna av den globala marknadsturbulensen under senare år som en följd av liberalisering, god tillgång på energi och produktionskapacitet och bra importmöjligheter. Nu är dock dramatiska förändringar på gång. Energipriserna kommer att påverkas av de stora investeringsbehoven inom energisektorn, liksom av kostnaderna för koldioxidutsläpp och högre internationella energipriser. Konkurrenskraften, leveranssäkerheten och klimatmålen kommer att urholkas

om inte elnäten uppgraderas, föråldrade kraftverk ersätts av konkurrenskraftiga och renare alternativ och energin används mer effektivt genom hela energikedjan.

Medlemsstaterna och industrin har insett utmaningarnas omfattning. En trygg energiförsörjning, effektiv användning av resurserna, rimliga priser och nya lösningar är av avgörande betydelse för vår långsiktiga tillväxt, jobbskapandet och vår livskvalitet. Medlemsstaterna har enats om att dessa utmaningar effektivast hanteras genom politiska beslut och åtgärder på EU-nivå, genom en ”europeiserad” energipolitik. I detta ingår att fokusera EU-finansieringen på prioriterade områden för allmänhetens nytta som marknaderna inte klarar av att hantera och som ger Europa största möjliga nytta.

EU:s nya energistrategi kommer att kräva betydande satsningar inom teknisk utveckling och tekniska investeringar. Den kommer att skapa en dynamisk och konkurrensutsatt marknad och leda till en omfattande förstärkning av tillsynen för att övervaka och leda dessa utvecklingar. Den kommer att förbättra energisystemens leveranssäkerhet och hållbarhet, nätförvaltningen och regleringen av energimarknaden. Dessutom kommer den att innehålla omfattande satsningar för att informera hushålls- och företagskonsumenter och ge dem större möjligheter att agera. De kommer att engageras i övergången till en hållbar framtid inom energiområdet, exempelvis genom att spara energi, minska svinnet och gå över till tekniska lösningar och bränslen med låga koldioxidutsläpp. Investeringar i energiproduktion med låga koldioxidutsläpp kommer att uppmuntras ytterligare genom marknadsbaserade instrument som handel med utsläppsrätter och beskattning. Den nya strategin kommer att vara ett första steg på vägen för att förbereda EU för de större utmaningar som mycket väl kan vänta oss redan 2020. Framför allt kommer den att säkerställa ett bättre ledarskap och bättre samordning på europeisk nivå, såväl för inre åtgärder som i förhållandet till andra parter.

Det globala energisystemet är på väg in i en fas med snabba förändringar som kan få långtgående följder, vilka kommer att visa sig under de närmaste decennierna. Europa måste agera så länge möjligheterna finns. Det är ont om tid. Därför kommer kommissionen att presentera de flesta av sina förslag för att nå målen för 2020 under de närmaste 18 månaderna. Diskussionerna, besluten och genomförandet måste gå snabbt. Därigenom får EU bättre möjligheter att få alla bitar på plats till år 2020 – standarder, regler, föreskrifter, planer, projekt, finansiella och personella resurser, teknikmarknader, samhällsförväntningar etc. – och möjlighet att förbereda Europas invånare på de kommande utmaningarna.

På grund av de långa ledtiderna för förändringar i energisystemet, garanterar inte åtgärder som vidtas idag att de strukturella förändringarna som behövs för en övergång till låga koldioxidutsläpp slutförs innan 2020, som är så långt denna strategi sträcker sig. Det är därför nödvändigt att se längre än den aktuella strategins tidsskala för att säkerställa att EU är väl förberett för målen för 2050 om ett tryggt och konkurrenskraftigt energisystem med låga koldioxidutsläpp. Som en följd av detta kommer kommissionen att följa upp denna strategi med en komplett färdplan för år 2050, som kommer att betrakta åtgärderna som tas upp i detta dokument ur ett längre perspektiv och överväga ytterligare steg.